

Kirke og Folk

Volume 5 February 10, 1956

Published Semimonthly (10th and the 25th) by the American Evangelical Lutheran Church at 200 South Fifth Street, Blair, Nebraska.

Subscriptions

Subscription rate \$1.50 per year
Subscriptions to Foreign Countries \$2.00 per year
Matters pertaining to the business of the publication should be sent to 8500 Maryland Ave., Chicago 19, Ill.

Send all Editorial correspondence to Paul Wikman at 8500 Maryland Ave., Chicago 19, Ill.

Entered as second-class matter, March 11, 1952, at the post office at Blair, Nebraska, under act of March 3, 1879. Acceptance for mailing at special rate of postage provided in amended Sec. 3440 (e), P. L. & R., authorized May 20, 1952.

er fra ham, den har sin værdi. I sig selv var den kun — støv og aske.

Det er altsaa kun, fordi Gud har kastet sin kærlighed paa os mennesker, at vi tør opløfte vore hoveder og juble over menneskelivets herlighed. — Hvis Gud havde vendt sig bort fra os og ladet os sejle vor egen sø — hvad havde vi saa været værd? — Intet.

Fastholder vi nu dette i den kærlighedens og sandhedens aand, hvori Jesus har talt til os og handlet med os, kan det ikke faa anden følge, end at vi i ydmyghed og taknemlig glæde maa leve vort liv dag for dag i tro paa sandheden af hans ord. Han sagde om sig selv, at han var sagtnodig og ydmyg af hjertet, og derfor finder han dem, der ved at lytte til hans ord har fundet ydmyghed og sagtnodighed.

Det er en anden sag med dem, der gaar paa egen haand og af sig selv finder paa at vurdere livet højt. Det ender sædvanlig i hovmodig selvhævdelse, der intet som helst har med vor Herres høje vurdering af menneskelivet at gøre. Vore egne høje tanker om os selv kan aldrig mødes med Jesu høje tanker om menneskelivet, simpelthen fordi vore tanker er af jord, hans er af himlen.

P. Augustinus, Pastor.

Om Menneskers Synder blev delt i to Dele, vilde mere end den ene Halvdel bestaa af Tungens Synder.

En Pioneerhistorie

Skrevet om Peter Overgaard Nielsen

Det er med Glæde at Redaktionen har modtaget denne levende og fornøjelige Beretning om en Mand, der satte Spor iblandt os. Vi haaber at andre vil gøre Alvor af at skrive om den, der banede Vejen herovre for Kirke og Folk af dansk Rod.

To mil nordvest fra Thisted er der to smaa byer. Den ene hedder Frøstrup og den anden hedder Østerild. I en af disse to byer fødtes d. 2. Juni 1857 Peter Overgaard Nielsen. Han var søn af Kristian Klemmesen, som var kommen dertil fra Vust.

Der er et minde fra Peter O. Nielsens barndom, som det er værd at tage med. Peter var vist 12-13 aar, da han kom til at tjene hos sin ældste Broder, Jens, der havde en Butik i Frøslev.

Naar arbejdet var forbi om aftenen, saa kom der tit nogle karle ind, og de sad saa og spillede kort. En aften tabte en af karlene temmelig mange penge, og gik saa ud. Noget efter kom han ind igen og spillede videre; men han tabte igen og saa holdt de op.

Næste morgen, da butikken blev aabnet, var alle smaapengene i skuffen borte. Jens spurgte Peter, hvor pengene var, og mistænkte nok ham for at have taget dem. Peter vidste ikke, hvor de var, men følte sig ulykkelig over at broderen mistænkte ham. Hen paa dagen spurgte han om at faa fri næste dag, saa vilde han gaa til den kloge kone i Himmerland og se, om hun kunde hjælpe. Han fik lov til at gaa.

Meget tidlig næste morgen gav han sig paa vej og ved aftenstid kom han til hendes hus; men han kunde ikke faa lov til at tale med hende før næste morgen. Den nat sov han ude paa marken.

Da han saa fik lov at tale med hende, spurgte hun, hvad han vilde. Saa fortalte han hende om pengene, der var borte og spurgte om hun kunde sige, hvor de var bleven af. Saa sagde hun, at hun havde bestemt, at hun ikke vilde have med penge-sager at gøre, for det voldte altid saa meget ufrod. Han blev ved at bede hende om hjælp, og saa sagde hun endelig, at hun vilde sige ham saa meget, at han godt kunde gaa hjem, hans broder havde besked om det hele.

Da kortspilleren, som gik ud og kom ind igen, hørte, at Peter var gaet til den kloge kone, saa bestemte han, at han hellere vilde bekende for Jens, at han havde taget pengene.

Da saa Peter endelig kom tilbage, stod Jens i døren og sagde: „Naa, hvad fik du saa ud af tu-

ren, hvad fik du at vide?" Peter sagde jo saa, at konen havde sagt, at hans broder vilde vide besked, naar han kom hjem. „Ja, det er rigtigt nok," sagde Jens, „Manden kom selv og fortalte det hele.“

Det var et barndomsminde, som Peter aldrig glemte.

Da han var færdig med at arbejde for broderen, kom han til landbrug, for hans egen fader var husmand og havde ikke arbejde til ham.

Da Peter var en og tyve aar, tjente han hos en mand, der hed Spangenberg. En dag gik han til ham og spurgte, om han kunde blive fri for sit arbejde, før aaret var omme, for han vilde gerne rejse til Amerika. En broder Kristian var rejst et aar før. Spangenberg svarede saa, at hvis det var rigtigt, at han vilde rejse til Amerika, saa maatte han rejse, men hvis han tog en anden plads, vilde det gaa ham galt.

Først i Juni 1878 kom saa Peter O. Nielsen til Chicago. Der blev han i godt halvandet aar. Saa rejste hans broder til Syd Dakota og tog land og saa skrev han til Peter, at hvis han vilde have land, saa skulde han komme med det samme, for at de kunde faa det i nærheden af hinanden.

Lige før jul 1880 rejste han saa fra Chicago. Da han kom til St. Peter, Minnesota blev han syg og kunde ikke rejse længere. Der blev han saa nogle dage og rejste saa videre til Sleepy Eye. Saa kunde toget ikke komme videre for sne. Der var flere immigranter med, der skulde vest paa.

De blev alle i Sleepy Eye nogle dage. En mand, der havde arbejdet paa jernbanen, sendte bud til jernbanens hovedkontor og fortalte om standsningen paa grund af sne, og at der var mænd med, som havde billet længere frem, men de havde ikke penge til mad. Der blev saa svaret, at jernbanen vilde betale, hvad de skyldte for mad og andet i Sleepy Eye, men at nu kunde toget nok gaa videre, saa de skulde fortsætte til deres rejsemaal.

Naa, de kom saa med toget, men kom kun en mil ud, saa sad de fast igen. Da turde de ikke gaa tilbage til Sleepy Eye igen, for de havde jo ikke noget at betale med.

Saa bestemte nogle af dem, at de vilde gaa ad Tracy til, en afstand paa ca. 50 mil. Da de naaede dertil, saa indhentede toget dem, — men da var der gaaet nogle dage, for det var strengt at gaa i den megen sne de ca. 50 mil. Toget kunde ikke komme længere end til Tracy. Saa lejede jernbanen en mand til at tage posten til Lake Benton i slæde.

To mænd kunde komme med slæden foruden ham, der skulde køre den. Peter O. Nielsen blev en af dem. Da de var kommen lidt fra Tracy, var det saadan en snestorm, at de ikke kunde komme længere paa den maade. De spændte saa hestene fra, lagde seletøjet i slæden, vendte hestene og haabede, at de vilde finde vej tilbage til Tracy. Slæden lod de staa. Saa gik alle tre mænd ad Lake Benton til. De standsede i Tyler for at hvile lidt og for at faa noget at spise. De vilde egentlig gerne have blevet til næste Dag, for de var meget trætte, men det maaltid mad, de fik i Tyler, kostede en daler — og saa store penge turde de ikke give ud igen.

Tyler havde den gang en fragtvogn til stationsbygning og saa to bygninger mere.

Efter et lille ophold i Tyler, gik de saa videre. Noget vest for Tyler lagde de sig paa en snedrive for at hvile lidt. Endelig kom de til Lake Benton og blev saa der om natten. Postkøreren skulde ikke længere end til Lake Benton og den anden mand vilde ikke gaa længere. Saa begyndte P. O. Nielsen alene turen mod Syd Dakota. Han skulde til et sted, der den gang hed Northland, men nu hedder Arlington.

Noget før han kom til Arlington, maaske et par mil derfra, saa han en mand, der trak en slæde. Han syntes bestemt, det lignede hans broder. Da han kom til Arlington, fik han at vide, at hans broder Kristian havde været der efter „grocery“ og at han trak det hjem paa sin slæde.

Peter blev saa i Arlington natten over og fortsatte saa til et sted, der hed Lake Thisted. Der hørte han saa, at hans broder havde overnattet der, men nu var gaaet videre mod sit hjem. Saa gik Peter fra Lake Thisted og kom over vest for Lake Albert. Da han gik der, saa han en lille hytte, hvor han bestemte at han vilde standse, enten der var folk i den eller ikke. Der var ingen hjemme, men han saa, at der stod en kasse med hans broders kones navn paa, og saa vidste han, at han var kommen til det rigtige sted. Saa fandt han lidt at spise hvorpaa han gik en halv mil nord, hvor han vidste at svigerindens forældre boede. Der fandt han ganske rigtig sin broder, og det var et glædeligt møde.

Det skal nævnes at Peter kom til Northland (Arlington) seks uger før toget naaede dertil.

Peter O. Nielsen arbejdede saa for folk der omkring det foraar og den sommer. Han fik imens „claim“ eller „homestead“ ret til et stykke land (160 acres) tæt ved sin broders.

Den følgende vinter blev Peter paa broderens farm, saa han kunde rejse til Chicago og tjene lidt penge.

Peter begyndte straks at bygge jordhuse for folk, naar han havde tid, og derved tjente han lidt penge, men han byggede ogsaa sommetider for ingenting, naar folkene ikke havde noget at betale med. — Saadan skete det for Peter Sjøgaard. Han kunde ikke betale, men han glemte det ikke og mange aar senere, da Peter O. Nielsen var ved at plante træer, da kom Sjøgaard og hjalp at plante i tre dage. Han havde ikke glemt at Peter havde bygget hans jordhus uden betaling.

I 1882 kom han til at arbejde paa jernbanen og hjalp at lægge linjen nordvest fra Watertown. Der tjente han noget.

Den sidste aften Peter O. Nielsen var i Danmark var han bleven forlovet med en ung pige, der hed Maren Kjestine Græsbøl. I „Historisk Aarbog for Thisted Amt“ (1950) er hendes slægt nævnt paa side 7. Der staar: „Datteren paa Vabesgaard, Chrestens søster, var ved samme tid bleven enke i gaarden Græsbøl; denne magre hedegaard kunde hun ikke drive uden en mand. De fik det da „stelt an“ saadan, at Marens søn Peder giftede sig med Chrestens søster“ i Græsbøl og overtog den gaard. Fra dem nedstammer familien Græsbøl. Afdøde købmand P. Græsbøl i Frøstrup var en sønnesøn. Til gengæld skulde saa Christen Christensen i Vabesgaard gifte sig med den betydelig ældre Maren i Roelsgaard. Saaledes kom der mænd i begge gaarde. Det skete i 1809.“

Denne pige, Maren Kjestine Græsbøl, var fra Vust. Hun og Peter blev ved at skrive sammen, da han var rejst til Amerika og det blev saa bestemt at hun skulde komme herover sommeren 1882. Hun havde følgeskab med P. O. Nielsens søster Mariane.

Da de kom til Arlington, var der ingen til at tage imod dem, for man vidste ikke bestemt, hvornaar de kunde naa dertil. De fandt dog folk, der kunde tale dansk og de fik at vide i hvilken retning de skulde gaa for at komme til Kristian Nielsens farm. Der var jo ingen veje, saa de skulde gaa lige over prærien.

Paa den spadseretur bar de deres kasse imellem sig. I den var alt deres tøj og Maren Kjestines spinderok, saa det var meget at bære. Men endelig kom de til hjemmet, trætte men glade. De havde gaaet 14 mil fra Arlington til Lake Albert.

Peter O. Nielsen var jo paa jernbanearbejde. Men Lørdag havde han en følelse af at kæresten

SOL

*Jeg har en Trøst og gammer den,
Skøn Vintrens Aande blæser end
Med Kraft fra Nordens Pol, —
Hun er paa Vejen hjem igen,
Den blanke, varme Sol!*

*Hun vender halvt sit Ansigt bort,
Og det gør Dagen kold og kort,
At skævt hun til os ser, —
Men ej hun mener det saa haardt,
Snart atter mildt hun ler.*

*Og se da vige skal og fly
Den Vind, der blev saa kold og kry,
At Spirer krøb i Skjul, —
Pas paa, de kommer frem paany,
Det lover os vor Jul.*

*Ja, lad kun Storme fare frem
Og mørke Sky'r med Sne i Gem,
Med Uvejr og med Slud, —
Naar Solen er paa Vejen hjem,
Saa faar det vel ras't ud.*

*Den varme Luft og Dagen lang,
Det fagre Løv og Fuglesang
Og Somrens milde Fred, —
Vil Gud, vi faar det end engang,
Det bringer Solen med!*

og søsteren maatte være kommen. Saa bestemte han at gaa de tredive mil hjem. Han tog skoene af for at gaa lettere og paa fem timer havde han gaaet, eller løbet, den tur og var hjemme sammen med sine kære. Søndag aften gik han tilbage igen de tredive mil for at være færdig til arbejde den næste morgen.

Inden saa længe holdt han op med jernbanearbejdet. Og saa byggede han deres første hjem, et jordhus, og det var deres hjem i fire aar. I efteraaret blev de viet i Kristians hjem, men familien ved ikke nu, hvem der viede dem.

I dette ny lille hjem var der to rum, det ene til at bo i og det andet til at have høg og andet brændsel i. Hjemmet var kun smaat udstyret; der var et komfur, kassen fra Danmark var bord og saa lavede de lidt at sidde paa. Sengen var slaaet op af brædder og til underlag havde de halm. Lidt sen-

E R V

*Jeg følte jo den samme Trøst,
Da Verden mig ved Synd og Brøst
Blev vinterdød og tom, —
Fra Varmens Hjem, fra Livets Kyst
En Julekvæld den kom.*

*Ej tyktes Naadens Sol mig nær;
Jeg saa kun blegne Lysets Skær,
Og kolde Sky'r gik frem, —
Da kom min Jul, og se, nu er
Min Sol paa Vejen hjem.*

*Ja, vel jeg knuges end af Kuld,
Og bar og gold er Hjertets Muld,
Som Synden har forødt, —
Men Trøsten fandt jeg underfuld:
Mig er en Frelser født!*

*Og faar jeg nok saa haard en Strid
Med Vinterstorm og Sneen hvid,
Mens Dagen bliver lang, —
Jeg venter dog en yndig Tid
Med Pinesol og Sang.*

*Ja, Gud ske Lov, det fremad gaar!
Guds Aasyns Sol jeg skue faar,
Og Fader er min Gud, —
Jeg saa et Glimt, et Glimt af Vaar,
Da fik jeg Julebud!*

Vilhelm Esmann

getøj fik de. Føden fik de mest ved, at han gik til Lake Poinsett og fiskede. Mel til brød malede de paa en lille kværn, som H. P. Nielsen endnu har. Alle naboerne kom ogsaa og malede paa den samme kværn.

Fra Huron (65 mil derfra) kom sommetider folk og købte fisk. De betalte fem cents for de største, og paa den maade fik de lidt penge.

De to ældste børn, Kristian og Harald, er født i jordhuset. Før Kristian, den ældste kom, vilde de gerne have en lille pude til ham og den fik Peter samlet fjer til ved at skyde spurve. Naar han sad og kartede den uld, de havde købt, saa laa bøssen ved siden af ham, saa han kunde skyde spurve naar der kom en flok. Og han fik fjer nok til puden.

Efter de var gift, arbejdede Nielsen en sommer i Lake Preston 17 mil hjemmefra. Han kom i den

tid gaaende hjem hver Lørdag aften og gik tilbage igen Søndag aften for at begynde arbejde Mandag morgen.

Engang, da han kom hjem, havde Maren Kjestine skrevet et brev til Danmark, men hun havde ingen frimærke og ingen penge. Han lovede saa at prøve at faa penge med hjem den næste uge. Peter Nielsen nævnte det til arbejdsgiveren straks Mandag morgen, og han lovede at gøre, hvad han kunde. Men det lykkedes ikke at faa penge til Lørdag, det tog længere tid. Arbejdsgiveren var ked af dette, og han havde nævnt det til sin kone, og hun forstod ogsaa, hvor skuffet Maren Kjestine vilde blive. For saa at trøste hende, tog hun et lille stykke flæsk, som P. O. Nielsen skulde tage med hjem og give hende. Det var det første stykke flæsk, de havde i deres hus.

Et aar lige før jul havde de slet ingen penge og kunde altsaa ikke købe noget. Men saa fik Peter den ide at gaa til Lake Poinsett og fiske. Han fangede saa fisk saa hurtigt som han kunde, og der var folk fra Huron, som gerne vilde købe dem, saa han solgte fisk til fem cents stykket og kom hjem med \$7.00 og med rigelig fisk til dem selv gennem julen.

Da han nu var bleven saa velhavende, saa skulde Maren Kjestine have en rigtig god julegave. Saa gik han til en lille butik nær Lake Thisted (7 mil) og der købte han en sukkerskaal og en flødekande til hende. Det var en værdifuld gave, som hun altid var glad ved, og de havde det sæt i mange aar, vist til de flyttede fra farmen i 1919.

Det første køretøj, de havde, var en stige, som Peter Nielsen satte et kalktrug paa. Truget havde han brugt til at røre ler i til at tætte eller plastre hele huset. Det blev saa gjort rent og sat paa stigen og saa kunde den slæbes paa sneen. Han spændte en aargammel stud for til at trække den mærkelige slæde, og saadan kørte de, naar de skulde i besøg.

I løbet af to, tre aar kom der flere familier og bosatte sig i nærheden. Og snart følte de, at de trængte til et sted, hvor de kunde samles til gudstjeneste.

Det førte saa til at P. O. Nielsen byggede den første kirke. Det var en jordkirke, og den blev bygget lidt nord for hvor Maren Kjestine og Peter Nielsen nu er begravede — altsaa paa den danske kirkegaard. Den jordkirke blev brugt indtil 1887. Det var to norske præster, som prædikede der.

I 1887 blev der bygget børneskoler i kolonien og en af dem, tæt ved kirkegaarden, blev saa brugt til

gudstjenester og andre møder. Der har bl.a. præsterne K. Knudsen, R. Rawn og Aug. Faber prædiket. Om vinteren, naar det var for koldt for folks heste at staa ude, saa lavede P. O. Nielsen altid plads til dem i sin stald, saa ingen skulde blive hjemme fordi hestene frøs.

Først i 90erne købte Nielsen 160 acres land for \$1100.00, saa nu havde han en god stor farm. Men saa blev Mrs. Nielsen syg og var syg i to aar. Det blev meget dyrt for dem, saa der var ikke andet at gøre end at sælge de 160 acres land for at betale doktor og hjælp; men hun kom sig og det var jo det vigtigste.

Da det saa begyndte at gaa bedre for dem igen økonomisk, saa købte Nielsen igen land, 120 acres. Menigheden blev ogsaa stærkere og i aaret 1898 byggede de forsamlingshuset og saa samledes folk der til gudstjenester og andre møder gennem ti aar. Medens de endnu havde møder i børneskolen, var det en Søndag at Anton Pedersen fra Erwin kom med sin kone og fire præster, der skulde være møder baade formiddag og eftermiddag. Peter Nielsens vilde gaa hjem og spise, men folk langvejs fra var bleven bedt om at tage mad med.

Da de var begyndt at gaa, kom Mrs. Anton Pedersen gaaende bagefter dem. De sagde saa, at hun skulde værsø' og komme med og faa en kop kaffe, de lavede ikke midagsmad. Jo, tak, det var godt, men hun havde ikke mad med til hverken sin mand eller de fire præster heller. Naa, ja, saa maatte de da komme ogsaa. Og saa fik Maren Kjestine travlt med at koge kartofler og stege flæsk og lave vandsovs.

Nielsens havde lige tærsket, saa sæden laa paa gulvet — i sovekammeret stod sengen i hør og i spisestuen stod bordet i hvede. Men det gik jo. De sad nok saa godt i hveden og spiste deres mad. En af de fire præster var N. P. Gravengaard, som nylig var blevet ordineret.

I 1907 blev Mrs. Nielsen syg igen og maatte til Rochester, Minn., hvor hun fik tre operationer. Hun kom dog godt over det og levede til hun blev gammel. De plevede at have baade sølvbryllup, guldbryllup og diamantbryllup.

I 1907 byggede menigheden kirke. P. O. Nielsen var paa menighedens styrelse i 36 aar. Saa bad han om at blive fritaget. Men 1919 byggede de sig et lille aftægsthjem tæt ved kirken og saa fortsatte han sin menighedsgerning med at holde kirken ren, fyre og ringe kirkeklokken.

Mrs. Nielsen hjalp ved at hun pyntede kirken med blomster ved festlige lejligheder.

Fra begyndelsen af og til nu har følgende præ-

ster betjent Lake Albert menighed: K. Knudsen, R. Rawn, Aug. Faber, R. Rawn (igen), L. Henningsen, N. C. Strandskov, Kr. Østergaard, Hakon Jørgensen, N. P. Hald, M. Krog, R. Jensen, F. O. Lund, Vagn Duus, Charles Terrill, M. Krog (igen) og Gordon Miller. Næsten fra begyndelsen betjente disse præster andre smaa grupper danske: I Erwin, Bryant, Lake Thisted, og nu Badger og Lake Norden. Menighedens historie gennem aarene kan vi dog ikke her komme ind paa.

Peter Nielsens boede der ved kirken i nitten aar, og naar det traf at præsten ikke var hjemme, saa samledes folk alligevel: de sang deres salmer og Nielsen læste en prædiken.

Det var ogsaa hjemmets skik, som aldrig blev brudt, at efter morgenmadsen, læste P. Nielsen en morgenbøn af en gammel bog. Og ligeledes de Søndage, da gudstjenesten var i en af de andre kirker, saa blev børnene kaldt ind og han læste en prædiken.

Spinderokken, som blev baaret fra Arlington til Lake Albert, har nu H. P. Nielsens datter ude i California. Kværnen, som de maledede deres brødkorn paa, har H. P. Nielsen her i Tyler.

Da P. O. N. fik sit homestead, var South Dakota endnu territory. Hans skøde (Bevis) var underskrevet af Præsident Cleveland. Det er nu indrammet og hænger i H. P. Nielsens hjem.

Nielsen var en mand med godt humør og gode kræfter. Naar der var sommerfester, kunde han gerne klare sig i kapløb. Da hans søn, Marinus, var 18 aar og faderen 61, løb de om kap fra stalden til huset. Faderen havde en sæk kartofler paa ryggen og sønnen ingen, men faderen kom først.

Han sang altid meget og sang tit for i kirken.

Vanskeligheder havde de tit med tørke og storm og maatte de laane penge paa banken, saa var det til meget høje renter, saa meget som 25%.

Efter 1938 var de begge for svage til at bo ene og var hos børnene, nogle aar i et hjem og nogle aar i et andet.

De to ægtefolk stod hinanden meget nær, og særlig da Mrs. Nielsen blev meget svag, kunde hun slet ikke undvære sin kære mand. Hun døde 1944 lige før jul, 83 aar gammel. Peter O. Nielsen døde 12. Feb. 1949 næsten 92 aar gammel. De ligger begravet paa den kirkegaard, hvor han byggede menighedens første kirke og hvor tre af deres børn var begravet før dem. De havde ni børn.

— — —

Disse kortfattede træk af en immigrants liv er fortalt af hans søn Harald P. Nielsen, Tyler, Minn., Juli 1955.